

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 134/20
Luksemburgā, 2020. gada 29. oktobrī

Spriedums lietā C-243/19
A/Veselības ministrija

Pacienta piederības dalībvalsts atteikums piešķirt iepriekšēju atļauju pārrobežu veselības aprūpes izdevumu atmaksāšanai tad, ja šajā dalībvalstī ir pieejama efektīva stacionārā ārstēšana, taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst šā pacienta reliģiskajai pārliecībai, rada atšķirīgu attieksmi, kas netieši balstīta uz viņa reliģisko pārliecību

Šis atteikums nav pretrunā Savienības tiesībām, ja tas ir objektīvi pamatots ar leģitīmu mērķi saglabāt veselības aprūpes jaudu vai medicīnisko kompetenci un ja tas ir piemērots un vajadzīgs pasākums šā mērķa sasniegšanai

Prasītāja pamatlietā dēlam bija vajadzīga vaļēja sirds operācija. Šī operācija bija pieejama pēdējā minētā piederības dalībvalstī, Latvijā, bet tā nebija īstenojama bez asins pārliešanas. Prasītājs pamatlietā iebilda pret šo ārstēšanas metodi tādēļ, ka pieder pie Jehovas lieciniekiem, un līdz ar to lūdza Nacionālajam veselības dienestam (Latvija) izsniegt atļauju, kas viņa dēlam ļautu saņemt noteiktu plānveida veselības aprūpi Polijā, kur operāciju varēja veikt bez asins pārliešanas. Tā kā viņam tika atteikts, prasītājs pārsūdzēja veselības dienesta atteikuma lēmumu. Pirmās instances tiesa noraidīja šo pārsūdzību, un apelācijas tiesa šo nolēmumu atstāja negrozītu. Pa to laiku prasītāja pamatlietā dēlam Polijā tika veikta sirds operācija bez asins pārliešanas.

Izskatot kasācijas sūdzību, Augstākajai tiesai (Senātam) (Latvija) radās jautājums par to, vai Latvijas veselības dienesti drīkstēja atteikties izsniegt veidlapu, kas ļauj atmaksāt šos izdevumus, pamatojoties tikai uz medicīniska rakstura kritērijiem, vai arī tiem šajā saistībā bija jāņem vērā arī prasītāja pamatlietā reliģiskā pārliecība. Jautādama par aplūkojamās iepriekšējas atļaujas sistēmas saderību ar Savienības tiesībām, iesniedzējtiesa nosūtīja Tiesai divus prejudiciālus jautājumus par to, kā interpretēt, pirmkārt, Regulas Nr. 883/2004¹ 20. panta 2. punktu, kurā ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem apdrošinātās personas, kura lūdz atļauju ieceļot citā dalībvalstī medicīniskās ārstēšanas saņemšanai, dzīvesvietas dalībvalstij ir jāpiešķir atļauja un līdz ar to jāsedz citā dalībvalstī saņemtās veselības aprūpes izmaksas, kā arī, otrkārt, Direktīvas 2011/24² 8. pantu, kurš attiecas uz iepriekšējas atļaujas sistēmu pārrobežu veselības aprūpes izdevumu atmaksāšanai, šīs abas normas lasot saistībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 21. panta 1. punktu, kurā tostarp ir aizliegta jebkāda diskriminācija reliģijas dēļ.

2020. gada 29. oktobra spriedumā Tiesa (otrā palāta), pirmām kārtām, nosprieda, ka atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 20. panta 2. punktam, lasot to saistībā ar Hartas 21. panta 1. punktu, apdrošinātās personas dzīvesvietas dalībvalsts drīkst atteikties šīs regulas 20. panta 1. punktā minēto atļauju, ja šajā dalībvalstī ir pieejama stacionārā ārstēšana, par kuras medicīnisko efektivitāti nav šaubu, taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst personas reliģiskajai pārliecībai.

Šajā ziņā Tiesa tostarp konstatēja, ka atteikums piešķirt Regulā Nr. 883/2004 paredzēto iepriekšējo atļauju rada atšķirīgu attieksmi, kas netieši ir balstīta uz personas reliģiju vai reliģisko pārliecību. Proti, pacientiem, kuriem tiek veikta medicīniska manipulācija ar asins pārliešanu, attiecīgās izmaksas tiek segtas no dzīvesvietas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmas, bet

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/24/ES (2011. gada 9. marts) par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē (OV 2011, L 88, 45. lpp.).

tiem, kuri reliģisku iemeslu dēļ nolemj neveikt šādu operāciju šajā dalībvalstī un citā dalībvalstī izmantot ārstēšanu, kura nav pretrunā viņu reliģiskajai pārliecībai, izdevumus pirmā dalībvalsts nesiedz.

Šāda atšķirīga attieksme ir pamatota, ja tā ir balstīta uz objektīvu un saprātīgu kritēriju un ir samērīga ar izvirzīto mērķi. Tiesa uzskatīja, ka tā tas ir šajā lietā. Sākumā tā norādīja, ka gadījumā, ja citā dalībvalstī sniegtie pabalsti natūrā rada lielākas izmaksas nekā tās, kas ir saistītas ar pakalpojumiem, kuri būtu sniegti apdrošinātās personas dzīvesvietas dalībvalstī, pienākums veikt pilnīgu atmaksu var radīt papildu izmaksas šai pēdējai minētajai dalībvalstij. Tad tā konstatēja, ka tad, ja kompetentajai iestādei būtu jāņem vērā apdrošinātās personas reliģiskā pārliecība, šādas papildu izmaksas, ņemot vērā to neparedzamību un iespējamo apmēru, varētu radīt risku veselības apdrošināšanas sistēmas finansiālās stabilitātes aizsardzībai, kas ir Savienības tiesībās atzīts likumīgs mērķis.

Tiesa no tā secināja, ka, nepastāvot iepriekšējas atļaujas sistēmai, kura būtu balstīta tikai uz medicīniskiem kritērijiem, piederības dalībvalsts būtu pakļauta papildu finansiālajam slogam, kas būtu grūti paredzams un kas varētu radīt risku tās veselības apdrošināšanas sistēmas finansiālajai stabilitātei. Līdz ar to tas, ka nav ņemta vērā attiecīgās personas reliģiskā pārliecība, šķiet pamatots pasākums, ņemot vērā minēto mērķi, un atbilst samērīguma prasībai.

Tiesa spriedumā, otrām kārtām, nosprieda, ka atbilstoši Direktīvas 2011/24 8. panta 5. punktam un 6. punkta d) apakšpunktam, lasot tos kopsakarā ar Hartas 21. panta 1. punktu, pacienta piederības dalībvalsts nedrīkst atteikt viņam šīs direktīvas 8. panta 1. punktā paredzēto atļauju tad, ja šajā dalībvalstī ir pieejama stacionārā ārstēšana, par kuras medicīnisko efektivitāti nav šaubu, taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst šā pacienta reliģiskajai pārliecībai. Citādi ir tad, ja šāds atteikums ir objektīvi pamatots ar leģitīmu mērķi saglabāt veselības aprūpes jaudu vai medicīnisko kompetenci un ja tas ir piemērots un vajadzīgs pasākums šā mērķa sasniegšanai, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti Latvijas valdība nevar atsaukties uz mērķi saistībā ar nepieciešamību aizsargāt sociālā nodrošinājuma sistēmas finansiālo stabilitāti, lai pamatotu atteikumu piešķirt Direktīvas 2011/24 8. panta 1. punktā paredzēto atļauju. Proti, atmaksāšanas sistēma, kas izveidota ar Regulu Nr. 883/2004, atšķiras no Direktīvā 2011/24 paredzētās, ciktāl tajā paredzētā maksa, pirmkārt, tiek aprēķināta, pamatojoties uz tarifiem, kas piemērojami veselības aprūpei piederības dalībvalstī, un, otrkārt, nepārsniedz saņemtās veselības aprūpes faktiskās izmaksas, ja veselības aprūpes izmaksas uzņemošajā dalībvalstī ir zemākas par tādas veselības aprūpes izmaksām, kas tiek sniegta piederības dalībvalstī. Ņemot vērā šo dubulto ierobežojumu, piederības dalībvalsts veselības sistēma nevar tikt pakļauta papildu izmaksu riskam saistībā ar pārrobežu veselības aprūpes izdevumu segšanu un šī dalībvalsts principā netiks pakļauta papildu finansiālam apgrūtinājumam pārrobežu aprūpes gadījumā.

Savukārt, runājot par leģitīmo mērķi saglabāt veselības aprūpes jaudu vai medicīnisko kompetenci, Tiesa norādīja, ka atteikums izsniegt Direktīvas 2011/24 8. panta 1. punktā paredzēto atļauju ar pamatojumu, ka nav izpildītas šā paša panta 5. un 6. punkta prasības, rada atšķirīgu attieksmi, kas netieši ir balstīta uz reliģiju. Tā precizēja, ka, lai izvērtētu, vai šī atšķirīgā attieksme ir samērīga ar izvirzīto mērķi, iesniedzējtiesai būs jāizvērtē, vai pacientu reliģiskās pārliecības ņemšana vērā, īstenojot Direktīvas 2011/24 8. panta 5. un 6. punktu, var radīt risku stacionārās ārstēšanas plānošanai piederības dalībvalstī.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

